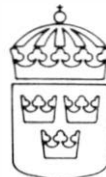

Motion till riksdagen

1988/89:Kr355

av Jan Hyttring m. fl. (c)

Organisations- och anslagsfrågor på kulturområdet

Mot.
1988/89
Kr355-356

Centern har i en partimotion tidigare under allmänna motionstiden framlagt förslag på det kulturpolitiska området av mer övergripande karaktär. I denna motion tas ett antal anslags- och organisationfrågor på kulturområdet upp.

Anslagssystemet

Redan i budgetpropositionen 1988 aviserade regeringen en övergång till ett nytt anslagssystem på kulturområdet. Vi har inte avvisat en sådan utveckling men ställt bestämda krav på att de kulturpolitiska målen nu utvärderas och konkretiseras.

I årets budgetproposition föreslår kulturministern att ett stort antal anslag förs samman i ett enda utvecklingsanslag (F 2) på ca 90 milj. kr. som ställs till statens kulturråds förfogande. Ur budgetpropositionen är det inte möjligt att fullt ut inhämta de ansvariga organens ställningstaganden till de framställningar som institutioner och organisationer gjort. Fördelen med den gamla ordningen låg bland annat däri att anslagsmottagare som ansåg sig missgynnade kunde vända sig till riksdagen och dess ledamöter för att frammana ökade insatser. För vissa verksamheter torde dessa riksdagsinsatser ha haft väl så stor betydelse som regeringens eventuella välvilja. En annan brist är att fördelningen via kulturrådet kan medföra fördröjning i hanteringen till men för verksamhetsplaneringen hos bidragsmottagaren.

Den främsta anmärkningen vi vill rikta mot det nya anslagssystemet är att det introduceras utan att någon utvärdering av de femton år gamla kulturpolitiska målen har gjorts. Enligt centerns mening hade det varit lämpligt att en sådan gjorts och att en revision av målsättningarna med hänsyn till utvecklingen hade lagts fast som grund för kulturrådets hantering i framtiden. På kulturområdet är det särskilt viktigt att samhällets satsningar kommer till stånd efter parlamentarisk diskussion och målformulering. En utveckling där nationens offentliga satsningar inom kulturlivet utvecklas i form av förvaltningsåtgärder i ett "kulturverk" måste enligt centerns mening till varje pris motverkas.

Mot bakgrund av att vi här riktar mycket allvarliga invändningar mot det sätt på vilket regeringen hanterat dessa frågor motsätter vi oss att en anslagssamordning nu kommer till stånd på det sätt regeringen föreslår. Det är angeläget att regeringen snarast vidtar åtgärder för att ge utvecklingen på detta område en annan inriktning. Vi föreslår att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentariskt förankrad utvärdering av 1974 års kulturpolitiska

ka beslut omedelbart inleds. På grundval av utvärderingen måste ett handlingsprogram på bland annat följande områden formuleras.

- Förverkligandet av decentraliseringsmålet måste preciseras.
- Insatserna för barn- och ungdomskulturen måste kraftigt förstärkas.
- Den levande kulturens roll i ett växande massmediautbud måste utvecklas.

Det torde också vara lämpligt att en utredning tar sig an uppgiften att utveckla ett system för treårsprogrammen för anslagen till kulturändamål. Det är också angeläget att utredningen överväger sammansättningen av de organ som skall bereda och besluta om anslagsfrågor på kulturområdet. På detta område är det särskilt viktigt att pluralism och mångfald främjas vilket kräver allsidighet i bedömningen. Framväxten av korporativt sammansatta maktcentra som styrorgan för den offentliga kulturpolitiken måste motverkas.

Tidsmässigt bör utredningsarbetet inriktas på att vara styrande för medelsfördelningen budgetåret 1991/92.

I fråga om anslagsfördelningen för budgetåret 1989/90 anser vi att regeringen bör uppdraga åt kulturrådet att åstadkomma en snabb beslutsgång efter riksdagsbehandlingen vid hanteringen av de anslag rådet även fortsättningsvis skall handha. Inriktningen bör vara att regeringen i en särskild skrivelse till riksdagen eller senast i kompletteringspropositionen i april presenterar en sammanställning av den anslagsfördelning som gjorts. Den mycket allvarliga ekonomiska situation som många institutioner och organisationer befinner sig i – inte minst till följd av regeringens cash limit principer – nödvändiggör att riksdagen snarast bereds möjlighet att bedöma utfallet av anslagstilldelningen.

Kultur i vardagslivet

Sedan budgetåret 1985/86 utgår särskilt stöd till kulturprojekt i arbetslivet. Enligt centerns mening är det angeläget att projektmedel också kan satsas för att nå alla de grupper som står utanför det egentliga arbetslivet. Där finns hemarbetande, pensionärer, många handikappade samt studenter och skolungdomar. Dessa människors behov av den gemenskap och kontakt som kan skapas genom kulturinsatser är minst lika stor som i arbetslivet. Särskilt i ett läge där Skådebanans hittillsvarande publikarbete är tänkt att inordnas i anslaget för Kultur i arbetslivet är det angeläget att frågan om en bredare profil noga övervägs. Enligt centerns mening bör bland annat mot denna bakgrund 2.0 milj. kr. från anslaget till Kultur i arbetslivet och 1.0 milj. kr. som friställs genom Skådebanans konkurs föras samman till en ny anslagspost på 3,5 milj. kr. som benämns Kultur i vardagslivet.

Studieförbundens kulturverksamhet

En utvärdering som gjorts av kulturrådet visar att studieförbundens kulturverksamhet har ca 10 miljoner deltagare per år. Genom studieförbundens stora regionala och lokala spridning har denna verksamhet en mycket stor betydelse för att utveckla ett decentraliserat kulturliv. Det har också stor betydelse för att ge kulturarbetare i hela landet uppdrag. Mot denna bakgrund föreslår vi att anslaget tillförs ytterligare 8 milj. kr.

Det finns många exempel även på etablerade och erkända kulturutövare som har stora svårigheter att uppnå en acceptabel ekonomisk standard. De ekonomiska villkoren är självfallet starkt beroende av statliga och kommunala anslag samt av efterfrågan och betalningsförmågan hos den "marknad" som skall ta emot utbudet. För fria kulturutövare visar sig ofta skatte- och avgiftssystemet vara klart ogynnsamt. Enligt centerens mening är det angeläget att kulturarbetarnas inkomst- och skatteförhållanden nu tas upp till en allsidig prövning. Inriktningen bör vara att senast i anslutning till den aviserade reformeringen av skattesystemet åstadkomma klara förbättringar. Bland annat bör följande åtgärder vidtas.

1. SCB har begärt 500 000 kronor för att göra en ny undersökning av kulturarbetarnas ekonomi. Dessa medel bör via Konstnärsnämnden anslås för att ett aktuellt underlag för kommande beslut skall finnas till hands.
2. Inom ramen för pågående utredningsarbetet på skatteområdet eller i särskild ordning måste frågan om inrättande av ett nytt inkomstslag för inkomst av kulturell verksamhet lösas.
3. Riksdagen har begärt förslag om en avgift vid vidareförsäljning av konst. Det är viktigt att detta arbete förs vidare parallellt med arbetet i upphovsrättsutredningen så att inte onödigt dröjsmål uppstår.
4. Systemet med inkomstgarantier till konstnärer måste utvecklas så att Konstnärsnämnden kan ta in nya konstnärer i systemet när tidigare innehavare varaktigt når en sådan inkomstnivå att de inte utnyttjar garantin. Redan för kommande budgetår bör nämnden få utse ytterligare 6 till 7 innehavare av inkomstgaranti till en kostnad av ca 600 000 kronor.

I detta sammanhang vill vi också erinra om vissa centerförslag med syfte att förbättra småföretagarnas ekonomiska villkor generellt som också ger konstnärligt yrkesverksamma en förbättrad ekonomisk situation. Bland annat kan följande förslag nämnas:

- Ett grundbelopp – motsvarande ett basbelopp – undantas vid påförande av arbetsgivaravgifter och andra sociala avgifter.
- Privata investeringskonton inrättas. Insättningarna undantas från beskattning. Uttag bör konstnärer kunna göra för studier, internationella arbetsresor och förberedelser för utställningar och framträdanden.

Information och kultur för handikappade

Genom anslagen till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur (G9) och produktionsanslaget till Talboks- och punktskriftsbiblioteket (G 16) kan samhället göra verksamma insatser för att bereda vissa handikappgrupper vidgat tillträde till kulturupplevelser. Enligt centerens mening bör de båda anslagen tillföras 1 milj. kr. vardera. Därigenom bör bl a TPB:s planerade insatser för afatiker och utvecklingsstörda kunna fullföljas.

Kulturellt utbyte med utlandet

Händelseutvecklingen i Baltikum är av vital betydelse för vårt land. Det är enligt centerns mening angeläget att såväl folkrörelser som kulturinstitutioner och enskilda kulturutövare aktivt kan delta i det utbyte på bland annat det kulturella området som nu synes bli möjligt. Det är viktigt att denna mycket glädjande utveckling av nära mänskliga kontakter i vårt närområde inte hämmas av resursbrist. Mot denna bakgrund bör som ett delanslag under anslaget H 1. Kulturellt utbyte med utlandet avsättas 1 mkr till Kultur- och folkrörelsekontakter med Baltikum.

Konstlivet är till sin karaktär internationellt. Det är angeläget att svenska konstnärer bereds goda möjligheter att anordna eller medverka i utställningar utomlands. Det är också angeläget att fler konstnärer kan beredas möjlighet att verka vid de ateljéer i bl a New York och Berlin som svenskt konstliv har ett organiserat samarbete med. Konstnärsnämnden bör tillföras 1 000 000 för det ändamål via anslaget F 5. Bidrag till konstnärer.

Film

Det nya filmavtalet tillför filminstitutet ytterligare ca 25–50 miljoner. Enligt vår mening är det angeläget att en del av dessa medel kan användas av institutet och Konstnärsnämnden i samverkan som startbidrag till unga filmare, bidrag till författare och film- och videoexperiment. Konstnärsnämnden får inom ramen för sin verksamhet en god uppfattning om utvecklingen inom skilda konstarter. I många fall torde verksamhet med film och video som uttrycksmedel representera ett utvecklingssteg för många bildkonstnärer, författare och musiker. Samverkan mellan institutet och nämnden bör därför utvecklas. Det torde bli vara lämpligt att ca 2 milj. kr. av de medel som filminstitutet nu får till följd av det nya avtalet fördelas till projekt efter förslag av Konstnärsnämnden.

I en särskild motion från centerhåll tas aktuella filmfrågor med anledning av det nya avtalet upp till behandling.

Museer

Statens naturvårdsverk och Läns museernas samarbetsråd har föreslagit att museiekologer inrättas vid samtliga läns museer. Enligt centerns mening är det angeläget att en sådan förstärkning av museernas möjligheter att verka på miljö- och naturvårdsområdet nu kan komma till stånd. Anslaget F 34. Regionala museer bör tillföras medel motsvarande ytterligare 24 grundbe-
lopp för detta ändamål. Eftersom inrättande av befattningarna kräver kommunal medverkan torde de inte kunna besättas förrän i början av 1990. Anslagsbelastningen blir mot denna bakgrund ca 1 milj. kr. budgetåret 1989/90, medan helårseffekten blir drygt 2 milj. kr.

De centrala ansvarsmuseerna har till uppgift att överblicka samlingar av samma slag i hela landet. De skall också medverka till att föremål och annan dokumentation kan visas i olika delar av landet. För att de fem ansvarsmuseerna skall kunna fullgöra denna nya roll är det angeläget att medel anslås för kunskapsuppbyggnad och utvecklingsarbete i tillräcklig omfattning. Vart

och ett av de fem museerna bör enligt centerns mening tillföras 200 000 kronor för detta ändamål. Anslaget F 30. Centrala museer: Förvaltningskostnader bör därför ökas med 1 milj. kr.

Möjligheterna att för närvarande få stöd till nybyggnad eller upprustning av lokaler för icke statliga museer är för närvarande mycket små. Det påvisar bland annat kulturutskottet i ett betänkande hösten 1988 (1988/89:KrU1; sid 13–14). I samlingslokaldelegationen och regeringen fanns hösten 1988 ett femtontal obehandlade ansökningar. Sedan stödet fick sin nuvarande utformning 1984 har medel anslagits i endast fem fall. Enligt centerns mening är det angeläget att en stödform som är särskilt riktad till om- eller nybyggnad av icke-statliga museilokaler nu införs. Redan för budgetåret 1989/90 bör 5 milj. kr. anvisas för ändamålet. Det bör ankomma på regeringen att utforma riktlinjer för stödets fördelning. Uppbyggnaden av det nuvarande samlingslokalstödet kan därvid självfallet vara vägledande. Om det av oss föreslagna stödet tillåts täcka ca 30 % av kostnaderna vid nybyggnad och ca 50 % av kostnaderna vid upprustning kan ett statsbidrag av den storlek vi föreslår förväntas medge en investeringsvolym på uppemot 15 milj. kr. per år vilket är en kraftig förbättring i förhållande till nuläget.

Dans

Det måste hälsas med tillfredsställelse att frågan om en permanent dansscen i Sverige nu förefaller kunna lösas genom att Stadsteaterns tidigare lokaler tas i anspråk för ändamålet. Det är viktigt att regeringen nu åstadkommer en sådan överenskommelse med Stockholms stad och Stockholms läns landsting att finansieringen av en framtida dansverksamhet säkerställs.

År 1990 har proklamerats som ett folkmusik- och dansår. Det är viktigt att regeringen och kulturrådet inom ramen för tillgängliga projektmedel medverkar till att det ambitiösa program som utarbetats kan genomföras.

Anslag till Vadstena-akademien

Vadstena-akademien ger 22–25 operaföreställningar och ett antal konserter varje sommar på Vadstena slott och Vadstena gamla teater. Verksamheten har tilldragit sig ett betydande intresse såväl i Sverige som utomlands. För att kunna planera verksamheten den kommande sommaren är akademien beroende av ett snabbt besked om det statliga stödets storlek. Enligt centerns mening är det angeläget att riksdagen direkt beslutar om detta anslags storlek utan att gå omvägen över kulturrådet. Vi är också beredda att medverka till en kraftfull förstärkning av anslaget till denna decentraliserade kulturverksamhet av hög kvalitet. Vi förslår därför att Vadstena-akademien anvisas 1 081 000 kronor för sin verksamhet framför allt under sommaren 1989.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär tillsättande av en parlamentarisk utredning med uppgift att utvärdera 1974 års kultupolitiska beslut och formulera handlingslinjer för framtiden.

2. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag till en ny anslagsstruktur samt att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande regeringens och kulturrådets hantering av anslagsfördelningen inför budgetåret 1989/90,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande insatser för kultur i vardagslivet,

4. att riksdagen beslutar att till ett nytt anslag Kultur i vardagslivet anvisa 3 500 000 kr. genom omfördelning av 2 500 000 kr. från anslaget Kultur i arbetslivet och 1 000 000 kr. från tidigare anslag till Skådebanan som friställts efter dess konkurs,

[att riksdagen att hos regeringen begär utredning och förslag rörande särskilt inkomstslag för inkomst av kulturverksamhet,^{1]}

5. att riksdagen beslutar att till Konstnärsnämnden anvisa 500 000 kr. för statistisk undersökning av kulturarbetarnas inkomstförhållanden i enlighet med vad som anges i motionen,

6. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande hanteringen av frågan om vidareförsäljningsavgift på konst.

7. att riksdagen beslutar medge att regeringen bemyndigar Konstnärsnämnden att utse ytterligare sex till sju innehavare av inkomstgaranti samt att till följd härav ramen för anslaget F 6. Inkomstgarantier för konstnärer vidgas med 600 000 kr. till 9 898 000 kr.,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande kultur- och informationsinsatser för handikappade.

[att riksdagen beslutar att till G 9. Bidrag till stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 förhöjt anslag om 7 384 000 kr.,^{2]}

9. att riksdagen till G 16. Talboks- och punktskriftsbiblioteket: Produktionskostnader anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. förhöjt anslag om 36 612 000 kr.,

10. att riksdagen till H 1. Kulturellt utbyte med utlandet anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. förhöjt anslag om 10 090 000 kr. varvid förhöjningen tillförs ett nytt delanslag Kultur- och folkrörelsekontakter med Baltikum,

11. att riksdagen till F 5. Bidrag till konstnärer anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. förhöjt anslag om 20 193 000 kr. varvid förhöjningen skall nyttjas för utställningar och ateljévistelser utomlands i enlighet med vad som anges i motionen,

12. att riksdagen beslutar att 2 000 000 kr. av anslaget G 2. Filmstöd skall fördelas efter förslag av Konstnärsnämnden till de ändamål som anges i motionen,

13. att riksdagen beslutar att inrätta 24 nya grundbelopp att fördelas till respektive länsmuseum för inrättande av befattning som museieko-log enligt de riktlinjer som anges i motionen,

14. att riksdagen till F 34. Bidrag till regionala museer anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. förhöjt anslag om 44 049 000 kr.,

15. att riksdagen till F 30. Centrala museer: Förvaltningskostnader anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. förhöjt anslag om 292 257 000 kr. varvid förhöjningen skall fördelas med 200 000 kr. på vart och ett av de fem ansvarsmuseerna för de ändamål som anges i motionen.

Mot. 1988/89

Kr355

16. att riksdagen beslutar att till ett nytt anslag Byggande och ombyggnad av icke-statliga museilokaler anvisa 5 000 000 kr. att fördelas enligt de riktlinjer som anges i motionen.

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs rörande insatser för att skapa en permanent dansscen.

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anföres rörande fortsatta insatser för att säkerställa genomförandet av folkmusik- och dansåret 1990.

19. att riksdagen beslutar att till Vadstena-akademien anvisa ett i förhållande till nu utgående statsanslag med 516 000 kr. förhöjt anslag om 1 081 000 kr.

Stockholm den 25 januari 1989

Jan Hyttring (c)

Stina Gustavsson (c)

Stina Eliasson (c)

Bengt Kindbom (c)

Görel Thurdin (c)

Larz Johansson (c)

Marianne Andersson (c)

Marianne Jönsson (c)

Pär Granstedt (c)

¹ 1988/89:Sk464

² 1988/89:K824